

Handlingsplan for Vest-Agder-museet 2022

Vest-Agder-museet er Sørlandets største museum og skal gjennom bevaring, forskning, formidling og fornying gi publikum gode opplevelser og ny innsikt i livet på Agder.

Nedenstående handlingsplan for 2022 bygger på strategisk plan 2020 – 2022 samt fagplaner for de ulike arbeidsområdene og innsendt søknad til Kulturdepartementet med derværende prioriteringer. Handlingsplanen vil i sin tur danne grunnlaget for avdelingenes årsplaner.

Museets strategiske plan omfatter seks "F-er", hvor formidling, forskning og forvaltning er museenes kjerneoppgaver, mens fornying, forretning og folk (organisasjonsutvikling) er virkemidler for å oppnå målene innenfor kjerneoppgavene.

Vest-Agder-museet som organisasjon kan grovt deles i tre:

- Administrasjonen løser fellesoppgaver innenfor økonomi, administrasjon, personal, strategisk myndighetskontakt og markedsføring.
- Fagseksjonen løser felles oppgaver innenfor samlingsforvaltning, koordinering av fellesprosjekter, design, bistand til utstillingsproduksjon, fotobevaring og forskning.
- Det er ved de geografiske avdelingene/besøksmålene publikum primært treffer museet. Avdelingene har ansvar for formidling, bygningsvern og ivaretagelse av egne anlegg, forskning og kunnskapsoppbygning på eget fagområde osv.

Handlingsplanen vil primært peke på noen hovedprioriteringer innenfor museets aktivitet. En mer detaljert fremstilling finnes i avdelingenes årsplaner og årshjul som utarbeides etter at budsjettet er vedtatt.

Et sentralt punkt i museets arbeid, er å styrke aktiviteten ute i avdelingene og på de ulike besøksmålene i dialog med samfunnet vi er en del av. Samtidig har museet en sentral oppgave knyttet til å bevare den samlede mengden antikvariske bygg, gjenstander, foto osv. Museets samlinger er grunnmuren og grunnkapitalen i museets virksomhet.

Budsjettet gjenspeiler en stram økonomi. De begrensede rammene gir utfordringer både knyttet til vedlikehold/sikring av samlingene og det å kunne gi publikum et godt og variert tilbud. Vest-Agder-museet er en arbeidsintensiv organisasjon. Teknisk-industrielle kulturminner som Sjølingstad Uldvarefabrik, Setesdalsbanen og Hestmanden krever store ressurser for å kunne opprettholdes i drift.

Regjeringens «ABE-reform» har gitt museet et stadig mindre handlingsrom. Det søkes hentet ut besparelser hvor det er mulig.

Faglige satsingsområder

Den røde tråden i Vest-Agder-museets arbeid skal være «Vi forteller din historie».

Vest-Agder-museet er blant museene i landet som har arbeidet mest med tabubelagte og krevende tema. Museets samfunnsrolle er en viktig del av virksomheten og er knyttet opp mot mange av museets avdelinger.

Ut over de ovenfor nevnte to hovedpunktene er museets faglige satsingsområder knyttet til:

- Avdelingenes egenhistorie/lokalhistorie
- Militærhistorie, med særlig fokus på 2. verdenskrig og den kalde krigen.
- Maritim historie, med særlig fokus på plastbåtens historie.
- Industrihistorie, med særlig fokus på nisjeindustri.
- Bygningsvern og byggeskikk.

Forvaltning

Vest-Agder-museet forvalter 128 bygninger, hvorav 102 er antikvariske bygg. Noen av byggene er blant de viktigste kulturminnene på Agder. Museet har fire ansatte knyttet til antikvarisk bygningsvern, to av disse har stillinger kombinert med vaktmesteroppgaver. Museet avsetter selv 500 000 kroner pr. år til arbeid med antikvarisk bygningsvern og har søkt Agder fylkeskommune om en videreføring av 1 million kroner i ekstra støtte til dette formålet. Disse midlene søkes supplert/matchet med tilsvarende beløp fra private fond og stiftelser. I 2022 prioriteres museets midler og tidligere mottatte midler fra Agder fylkeskommune til de mest krevende byggene ved Kristiansand museum. I tillegg søkes Jernbanedirektoratet om støtte til vedlikehold av bygg på Setesdalsbanen og Riksantikvaren via Agder fylkeskommune om midler til Sjølingstad. Museet vil selv utføre vedlikeholdsoppgaver på Lista museum. Museet har videre søkt om å bruke ekstra tilskuddet fra fylkeskommunen i 2022 til arbeidet med istandsetting av Andorsengården i Mandal. Dette forutsatt at Lindesnes kommune bevilger samme beløp. Andorsengården er museets største trehuskompleks og er fredet.

Vedlikeholdssituasjonen for det rullende materiellet ved Setesdalsbanen vil ha et særlig fokus også i 2022. Deler av planlagt vedlikehold i 2021 måtte utsettes pga. stengte grenser. Mye av materiellet var allerede svært slitt da banen ble nedlagt i 1962. Gjennom iherdig arbeid og vedlikehold fra både venneforening og ansatte har materiellet vært i drift, men nå melder behovet seg for større og mer kostbart vedlikehold. Dette gjelder kjelene på damplok og istandsetting av vognmaterieill.

Kulturdepartementet har innstilt på en økning i tilskudd til Vest-Agder-museet for å leie og drifte nytt magasin. Ressursene vil i 2022 bli kanalisert til detaljplanlegging av innredning av nytt magasin og klargjøring av samlingene for flytting.

Ved Setesdalsbanen har en de siste årene mottatt overskuddsmasse til oppfylling med tanke på etablering av lagerhaller for godsvogner. I 2022 vil disse bli prosjektert og arbeidet med finansiering videreført.

Museet gjennomførte i 2016 en ROS-analyse for alle avdelinger. Denne følges i 2022 opp med søknader om konkrete tiltak samt gjennomføring av disse. Tiltak utføres i tråd med prioriteringer angitt i ROS-analysen. Museet søkte i 2021 om støtte til komplettering og oppdatering av ROS-analysen. Denne søknaden ble ikke innvilget. Museet vil i forbindelse med årsavslutningen for 2021 vurdere å bruke deler av et eventuelt overskudd til å utføre en slik oppdatering med egne midler i 2022.

Vest-Agder-museet har flere avdelinger hvor den håndbårne kunnskapen er viktig. Arbeidet med kunnskapsoverføring og sikring av kontinuitet i arbeidet gis prioritet.

Forskning og kunnskapsoppbygning

Vest-Agder-museet vedtok høsten 2019 ny forskningsplan som skisserer hovedlinjene i museets forskningsarbeid. Sentralt står museets faglige prioriteringer: samfunnsrolle, militærhistorie, industrihistorie, nyere maritim historie med vekt på plastbåt, bygningsvern og avdelingenes lokalhistorie.

Vest-Agder-museet er en aktiv deltaker i forskernettverk Agder, sammen med bl.a. Aust-Agder-museum og arkiv, Arkivet freds og menneskerettighetssenter, Universitetet i Agder m.fl. Museet har også avtale med UiA om hospitering av studenter, arbeidspraksis som studenter og en av museets ansatte fungerer som bi-veileder ved UiA.

Museet fikk i 2019 tilskudd fra Creative Europe til prosjektet Identity on the line (I-ON). Prosjektet favner både forskning og formidling. I-ON er et samarbeid mellom museer og et universitet i sju land i Europa. Prosjektet strekker seg over fire år.

Ved mange av museets avdelinger drives en aktiv kunnskapsoppbygning. Sjølingstad Uldvarefabrik dokumenterer hvordan gamle håndverk knyttet til fabrikken ble utført og arbeider sammen med eksterne aktører med rekonstruksjoner av gamle stoff. Setesdalsbanen vil på samme måte arbeide for å samle inn kompetanse knyttet til vognrestaurering.

Arbeidet med museets formidling, enten det er knyttet til lokalhistoriske utstillinger eller annen formidling, fordrer i mange tilfeller forskning og kunnskapsinnhenting for å kvalitetssikre kunnskap og å kunne formidle ny og spennende informasjon til publikum. Noe av museets forskning knyttes også opp mot deltakelse i nasjonale museumsnettverk, blant annet Nettverk for arbeiderkultur og arbeidslivshistorie.

«Snartemodugnaðr» er et tverrfaglig forsknings- og formidlingsprosjekt som involverer fagpersoner fra ulike land, ulike fagmiljøer og flere universiteter. Prosjektet arbeider med folkevandringstiden i Agder med særlig vekt på Snartemofunnet. Prosjektet ledes av Vest-Agder-museet, Tingvatn. En fagfelleurdert publikasjon vil bli utgitt i 2022.

Museet har mål om flere ansatte med konservatorer NMF godkjenning. Dette forutsetter at aktuelle kandidater gis mulighet til å skrive fagfelleurderte artikler som publiseres enten i museets egne årbøker, eller i andre tilsvarende kanaler.

Museumsmeldingen som kom i 2021 pekte på forskning som et satsingsområde. Dette ble fulgt opp i statsbudsjettet for 2022, med avsetninger til forskningsstipender for museene. Museet vil i 2022 følge med hvilke innretning disse vil få, og se hvordan disse ordningene kan brukes for å styrke forskningen i museet.

Museet vil jobbe aktivt for å fremme nye forskningsresultater i media, gjennom pressemeldinger og kronikker.

Formidling

VAM vil i 2022 arbeide videre med tilrettelegging og formidling for ulike målgrupper ved alle avdelingene. Arbeidet med utvikling av undervisningstilbud i og utenfor DKS videreføres. Omlegging av DKS i fylkeskommunen legger grunnlag for å tenke annerledes også i museet. Det skal være minst ett felles utviklingsprosjekt med aktivitet og fokus på flerbruk hvert år. I 2022 og de neste årene vil museet låne inn utstillingen «Forelsket og foraktet» fra Oslo museum.

Tilbudet til barn og unge videreutvikles, særskilt i skolens ferier. Vest-Agder-museet tilstreber aktivitetsbaserte opplegg for sine gjester.

Det vil også i 2022 legges vekt på å knytte målrettede formidlingsprosjekter til flest mulig prosjekter innen forskning, samlingsforvaltning og bygningsvern.

Museet skal være en aktiv deltaker i samfunnet og arbeide for synlighet og tilstedeværelse også utenfor museets egne avdelinger.

Creative Europe-prosjektet «Identity on the line» vil også ha viktige elementer knyttet til formidling. En del av disse vil imidlertid først komme mot slutten av prosjektet, dvs. 2022-23. Prosjektet er knyttet opp mot flere av avdelingene i museet. En vandretstilling knyttet til VAMs delprosjekt, «Det snakker vi ikke om», blir ferdigstilt i 2021, men åpner i januar 2022. I-ON er også koblet sammen med Vest-Agder-museets prosjekt «Sammen om fortellingen», både internasjonalt og lokalt i arbeidet med nye utstillinger, der lokalbefolkningen involveres i arbeidet.

Koronapandemien har aktualisert arbeidet med digital formidling og kommunikasjon. Dette er en integrert del av museets formidling, enten selvstendig eller som supplement til annen formidling. I tillegg vil museet arbeide for bedre tilgjengelighet til museets samlinger og økt aktivitet gjennom dedikerte digitale løsninger. Museet har inngått avtale med ulike leverandører med tanke på å teste ut forskjellige løsninger. Museet har for 2022 søkt Cultiva om et samarbeidsprosjekt knyttet til motion capture. I tillegg vil museet i 2022 evaluere erfaringene fra de digitale prosjektene gjennomført i 2020 og 2021.

D/S Hestmanden har ambisjoner om å delta på den nasjonale samlingen «Fjordsteam» i Bergen og under Arendalsuka. Skipet vil også være åpent i Kristiansand. Samarbeidet med Bredalsholmen dokk og fartøyvernssenter knyttet til utviklingen av «Gamlemessa» videreføres. Ut over dette vil 2022 brukes for å fullføre prosjekter om bord, samt utføre utbedringer avdekket under toktet i 2021.

Vi legger til grunn av koronapandemien ikke vil påvirke formidlingen i 2022.

Fornyng

Nytt museumsbygg på Odderøya er Vest-Agder-museets mest sentrale fornyingsprosjekt. Vest-Agder fylkeskommune bevilget 1/3 av investeringskostnadene i 2019. I 2021 bevilget Cultiva kr 60 millioner til byggeprosjektet. Det arbeides videre med kommunal finansiering i 2021 – og statlig finansiering i 2022. Arbeidet med forberedelse til konkurranseutsetting videreføres.

I Mandal arbeides det med Industrihistorisk senter (museumsdelen klar i 2022) samt videre arbeid med mulighetsstudium for Andorsengården.

Ved Setesdalsbanen reetableres Strai/Hornesund holdeplass i Beihøldalen.

Nye lokalhistoriske utstillinger, med involvering av lokalbefolkningen og tilhørende formidlingsopplegg, er en viktig del av fornyingen av museets publikumstilbud.

I forbindelse med behandling av regionplan for Lister, ble det vedtatt at Agder skulle ta posisjonen som «Folkevandringstidsfylket». Museet arbeider videre med konkretisering av dette arbeidet, samt samarbeid med andre aktører for å underbygge denne satsningen.

Forretning

På grunn av bl.a. ABE-reformen er de statlige bevilgningene blitt mindre de siste årene. Dette medfører at museet må skaffe mer av sine midler selv, enten gjennom økt egeninntjening eller gjennom private tilskudd til konkrete prosjekter. Det vil bl.a. være viktig å avklare forholdet mellom statens krav til økt inntjening og kommunenes/fylkeskommunens ønske om lavterskel/gratis adgang ved enkelte avdelinger. Museet må være bevisst at arbeidet med digitalisering ikke gir et økt «gratistilbud» som i neste runde bidrar til færre besøkende og lavere inntekter.

Gaveforsterkningsordningen har vært viktig for museet når det gjelder midler til utviklingsprosjekter det har vært vanskelig å skaffe midler til fra andre kilder. Videreføring av denne, eller hvor vidt den vil bli konvertert til andre støtteordninger er usikkert.

Det vil være et særlig viktig arbeid i 2022 å sikre nok tilskudd til at de teknisk-industrielle anleggene som Sjølingstad og Setesdalsbanen kan bestå som levende kulturminner.

Museet vil i 2022 arbeide for økt «mersalg» ved sine avdelinger. Museet hadde i 2021 «internseminar» med innledere fra Bymuseet i Bergen som har arbeidet godt med dette. Pga. korona har det vært vanskelig å fulgt det opp videre, men dette vil museet prøve på i 2022. Museet er opptatt av å underbygge avdelingenes egenart og ønsker at vare- og suvenirtilbudet også skal gjenspeile dette.

Pandemien har videre vist enkelte av avdelingenes avhengighet av cruiseturister. Det vil trolig ta lang tid før dette segmentet er oppe på tidligere nivå, om det noen gang kommer tilbake på samme nivå. Museet arbeider bevisst for å tiltrekke seg større volum av et eksisterende segment; innenlands gruppereiser. Det vil arbeides konkret med gruppertilbud på alle museene, noe som skal resultere i en digital oversikt. Dette tilbudet skal videreformidles til turoperatører og selskaper som arbeider med dette daglig og vi har som mål å vokse på dette området så lenge pandemien er stabil og smittevern tilsier at dette er forsvarlig. Museet vil også arbeid for å trekke til seg skoler og skolegrupper som tidligere dro til museer og minnesmerker i utlandet med mål om i stedet utnytte tilbudet innenlands.

Museet skal videreføre arbeidet med å digitalisere arbeidsflyten for å kunne bruke personalressursene mer rettet mot museets kjerneoppgaver. Det arbeides også videre med å flytte mer salg av billetter og andre tjenester over på nett samt sette fokus på museets årskort for å øke graden av «gjenkjøp». Markedsføring av museets tilbud vil være viktig.

Folk – organisasjonsutvikling

VAM er en geografisk spredd organisasjon med et stort spekter av ansatte med ulike interessefelt og fokusområder. I en slik organisasjon er det viktig å bygge en god «vi-kultur». Fellessamlinger er viktige møtepunkt, det samme er møtepunkt innenfor de ulike faggrenene. Pandemien har gitt utfordringer knyttet til fysiske møter og kontakt mellom avdelingene. Dette må være et viktig fokusområde i 2022. Vest-Agder-museet gjennomfører annet hvert år en studietur for sine ansatte. Dette ble innført som en erstatning for museets årlige julebord. Studieturen er en viktig arena for at ansatte skal bli kjent med hverandre i en ellers geografisk spredd organisasjon samt skape fellesskap i, og eierskap, til institusjonen. Studietur som skulle vært gjennomført i 2021, vil bli gjennomført i 2022.

Museet skal ha en god flyt av informasjon internt. Dette skal skje i tråd med utarbeidet strategi som bl.a. definerer nyhetsbrev, nettside og e-post fra direktør og administrasjonssjef som viktige kanaler.

Vest-Agder-museet gjennomførte i 2020 en organisasjonsvurdering. Oppfølgingen av resultatene har tatt lengre tid pga. pandemien, men dette vil også være et viktig arbeid i 2022.

Regionplan Agder 2030 har definert gjennomgang av museumsstrukturen som en av sine tiltak. Museet med både styre og ansatte vil være involvert i arbeidet med å utrede og vurdere dagens – og fremtidens struktur.

Museets gjeldene strategiske plan gjelder perioden 2020 til 2022. Dette innebærer at planen må rulleres i løpet av 2022. Det er naturlig å se rullert plan i lys av ny museumsmelding.

John Olsen 14.10.21
Direktør